

Què està passant al Sàhara occidental?

Una nova escalada de tensió posa en perill l'alto el foc de 1991

L'escalada de tensió de les últimes setmanes al Sàhara Occidental ve provocada pels esdeveniments que es van desenvolupar al pas fronterer del Guerguerat, únic pas terrestre entre els territoris controlats pel Marroc i Mauritània. Des de fa unes setmanes, el pas havia estat bloquejat per civils sahrauís en forma de protesta “contra l'ocupació militar del Sàhara Occidental i l'espoli dels seus recursos” i a favor de la celebració d'un referèndum d'autodeterminació, tal i com prometia el compromís d'alto al foc de 1991.

Divendres 13 de novembre, tropes marroquines van començar una operació per desbloquejar la carretera, en la que ja s'acumulaven desenes de camions,

alguns atrapats des de feia setmanes. Va ser en aquest moment quan el Front Polisario,

principal organització politico-militar sahrauí, al·lega que l'exèrcit marroquí va trencar l'alto al foc signat per les dues parts fa gairebé trenta anys. El Polisario diu haver tingut el deure de defensar els seus civils, conduint a un intercanvi de trets durant el desallotjament.

Les Forces Armades Reials (FAR) en un comunicat oficial relaten haver rebut foc de milicians sahrauís que els va conduir a desallotjar els manifestants, i que tot es va produir sota la observació de personal de la MINURSO, que no va

intervenir en cap moment. També informaven que el flux de mercaderies i persones entre els cinc quilometres que separen la duana marroquina i la frontera mauritana havia estat restablert normalment i assegurat, i que els manifestants havien abandonat el seu campament.

El mateix dia el Front Polisario informava d'un atac per part d'una de les seves columnes al mur de seguretat marroquí a la localitat de Mahbés, al nord del Sàhara Occidental, i d'haver causat víctimes mortals entre les tropes marroquines, cosa que les FAR desmentien més tard. Aquest enfrontament representa el primer moment calent entre les forces armades del Marroc i el Front Polisario des de fa 29 anys, quan el 1991 es firmava l'acord d'alto al foc.

L'escalada no es va aturar aquí. Aquell mateix dia Brahim Ghalí, President de la República Àrab Sahrauí Democràtica (RASD) i Secretari General del Front Polisario, feia arribar una carta al Secretari General de les Nacions Unides, Antonio Guterres. A la carta expressava que l'incident del Guerguerat trencava l'alto al foc i soscavava el procés de pau al Sàhara i responsabilitzava al Marroc de la represa de les hostilitats. L'endemà emetia un decret confirmant la fi del compromís de la RASD amb l'alto al foc del 1991 i la proclamació de l'estat de guerra per exercir una "legítima defensa".

El Marroc responia acusant al Front Polisario d'haver trencat el compromís d'alto al foc i fortificant el pas del Guerguerat, designat zona

desmilitaritzada, on la presència d'efectius militars tant sahrauís com marroquins està prohibida pel mateix document. El govern marroquí també reiterava la seva predisposició a trobar una solució negociada per més autonomia al territori del Sàhara Occidental "sempre dins el marc de la sobirania del Regne i la seva unitat nacional".

Els enfrontaments han continuat al llarg del mur de seguretat des de llavors, amb bombardejos a posicions marroquines per part de l'Exèrcit d'Alliberament Nacional Sahrauí i instal·lació de noves mines anti-persona i anti-tanc al llarg del mur. Aquesta escalada fa pensar en un retorn a la situació entre 1975 i 1991, amb guerra oberta entre el Front Polisario i les forces armades marroquines.

Les reaccions internacionals han estat nombroses, i les dues parts han intentat recollir suports. El Secretari-General de les Nacions Unides ha cridat a la desescalada del conflicte i la tornada a l'acord de 1991 així com el respecte al personal i la missió de la MINURSO (Missió de les Nacions Unides pel Referèndum del Sàhara Occidental), la força de pau al Sàhara, que tenia per objectiu quan es va establir la celebració d'un referèndum al territori. Actualment, la MINURSO té un mandat definit per "controlar l'alto al foc" i assegurar-se d'una progressiva desmilitarització del Sàhara.

A aquesta demanda per la tornada a l'alto al foc s'hi ha sumat la Unió Europea a través de Josep Borrell, màxim responsable de la diplomàcia de

Brussel·les. Borrell també apostava per una solució negociada a aquest conflicte congelat sota el paraigües de les Nacions Unides. Per la seva banda, el govern espanyol ha mantingut una línia neutral, que ha estat norma des de la retirada de les forces colonials del Sàhara. Espanya, segons el dret internacional continua sent la potència administradora del territori del Sàhara Occidental, que segueix qualificat fins a dia d'avui com a “pendent de descolonització” per les Nacions Unides.

Alguns països han expressat el seu suport directe pel Marroc. És destacable el recolzament que rep dels països del Golf Pèrsic o Jordània, que ha anunciat també aquesta setmana la seva intenció d'obrir un consolat a la ciutat de Al-Aaiún, capital del Sàhara. Alguns països de Sud-Amèrica com Colòmbia i el Brasil també s'han pronunciat en aquest sentit.

Per la seva banda, la RASD continua rebent un suport logístic i institucional

fonamental per part d'Algèria. A més d'aquest aliat tradicional, altres països africans com Namíbia i Sudàfrica també reconeixen la RASD i demanen la celebració d'un referèndum d'autodeterminació. Per la seva part Cuba i Veneçuela també han declarat el seu suport actiu al Polisario, mentre que altres països com Mèxic es limiten a reconèixer la RASD.

La situació actual és fruit de l'estancament del conflicte des de fa dècades i existeix el perill de tornar a la situació pre-1991, amb un conflicte armat extens per tot el territori. Caldrà veure si les parts aconsegueixen reprendre les negociacions amb la mediació de les Nacions Unides, per mirar de trobar una reconfiguració de l'alto al foc que pugui evitar el conflicte armat a gran escala i tornar al camí de la diplomàcia.

Mallol Codony i Busquets, estudiant de Global Studies a la Universitat Pompeu Fabra i en pràctiques a la ANUE.

Publicat per:

Vía Laietana, 51, entlo.3ª. 08003 Barcelona
Tels.: 93 301 39 90 – (31 98) Fax: 93 317 57 68

e-mail: info@anue.org www.anue.org

Amb el suport de:

* La Revista de ANUE no hace necesariamente como suyas las opiniones expresada por sus colaboradores.